

Kendini bilmek mümkün müdür? İnsanın kendini tanımasının ancak yeni durumlara girip çıkarak mümkün olduğunu düşünürdüm. İnsan zihni bir hikaye üretici ve *en güzel hikayeleri* kendisi için üretiyor. *Ben şöyleyim, ben böyleyim*. Bunları açık alanda test etmeden bir değeri yok ama *test edince* değeri var mı?

İnsanın ne olmadığının bilgisi, ne olduğunun bilgisinden daha sağlam. Kendini tanımak isteyen için üzerine basacağı temel *kim olmadığı*.

Kendini bilmek büyük ölçüde *kim olmadığını bilmek* demek. Çünkü kim olduğunu bilmeye çalışırken araya giren tüm unsurları ayıklamak, hikayeleri çözmek, bunların arasından bir *benlik* inşa etmek neredeyse imkansız. Ne diyeceksin? *Akıllıyım* mı? Her durumda akıllı değilsin. *Güzelim* mi? Herkese nazaran güzel değilsin.

Akıllı değilim veya *güzel değilim* bir miktar daha sağlam. Bağlamı daha büyük çapta gözardı edebilirsiniz, *akıllı olmadığına* inanmakla önünüze gelen *fırsatlara* inanırken biraz daha dikkatli olursunuz, çünkü akıllılık bir yandan da akıllı olmadığının kabulüdür. *Güzel değilim* de kendinizi güzelleştirmeye yarayabilir. Ancak bunlar da *nisbi* cümleler. Metnin ve ifadenin *bağına* nisbetle anlam kazanıyor.

O halde *kendimizi bilmenin* daha sağlam yolu *ne yapmayacağımızı bilmek* oluyor. Gramatik olarak fiiller, isim ve sıfatlardan daha çok anlam içerir, bir zamanları vardır ve zımnen bir fail ve mef'ul içerirler.

Bunu yapmadım kendiniz hakkında kurabileceğiniz en sağlam ifadelerden biri. O durum bir daha gerçekleşse yine yapmayacağınıza dair daha net bilgi içeriyor. *Bunu yaptım* geleceğe dair o kadar kesin bilgi sunmuyor. Tekrar yapar mısın? O zamanki imkanlar ve bağlam tekrar oluşur mu? Olumsuz cümle bağlama daha dirençli, olumlu cümlenin bağlamın hangi unsurlarıyla değiştiğini daha zor anlıyoruz. *Yolda gördüğüm adama yardım etmedim* cümlesi, *yolda gördüğüm adama yardım ettim* cümlesinden daha *tanıtıcı*. İlkinde bir sonrakinde yardım etmeyeceğini tahmin edebiliriz, ikincisinde bir sonrakine yardım edeceği yine meşkuktur.

İnsanın kendini tanıması için *neleri yapmayacağını* bilmesi gerek. Bunları öğrenmesi de ancak *yapmaya imkan bulmasıyla* mümkün. Hayatını hep başkalarının buyurduğu sınırlar içinde yaşayan birinin kendini tanıması mümkün değil. *Kendini tanı* bu yüzden birçokları için anlamsız.

Kendine dair *zayıf delillerle* bir takım hikayeler uydurduğunda, başkalarına değil de, daha çok kendine inandırmak için hikayeler uydurduğunda hayatının ondan sonraki safhası kendini tanımakta zorlanarak geçiyor. *Ben çok iyi bir insanım* diye başlarsan, kendi kötülüklerini görmezden gelmek zorunda kalıyorsun. *Ben iyi bir insan değilim* ve aynı şekilde *ben kötü bir insan değilim* diye düşünürsen, kendine ürettiğini hikayenin zincirlerinden kurtuluyorsun.

Ben kötülük yapmadım veya *ben iyilik yapmadım* ise bunlardan da sağlam. *Ben kötülük yapmadım*, insanda otomatik olarak *hangi durumda?* sorusunu akla getiriyor. *İyi bir insanım* diyene mi inanırsınız,

kötülük yapmadım diyene mi? Kendinize anlatırken hangisi daha doğru ve sağlam?

Kim olduğunu öğrenmek mümkün değil ama kim olmadığını öğrenmek mümkün. Kim değilsin?